

COLECȚIA RAO CLASIC

ALBERT CAMUS

Străinul

Ciuma

Căderea

Exilul și împărăția

A L B E R T C A M U S

Străinul
Ciuma
Căderea
Exilul și împărăția

Traducere din limba franceză

GEORGETA HORODINĂ

OLGA MĂRCULESCU

IRINA MAVRODIN

editura rao

ALBERT CAMUS

L'étranger ; La peste ; La chute ; L'exil et le royaume

L'ÉTRANGER, © Editions Gallimard 1942

LA PESTE, © Editions Gallimard 1947

LA CHUTE, © Editions Gallimard 1956

L'EXIL ET LE ROYAUME, © Editions Gallimard 1957

Copyright © Editura RAO, 2013
pentru versiunea în limba română

Ilustrația copertei

© Konradbak | Dreamstime.com

Editura RAO

Grupul Editorial RAO

Str. Bărgăului, nr. 9-11, sector 1, București, România

www.raobooks.com

www.rao.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CAMUS, ALBERT

Străinul; Ciurma; Căderea; Exilul și împărăția / Albert Camus;

trad.: Olga Mărculescu, Georgeta Horodincă, Irina Mavrodin. –

București : Editura RAO, 2013

ISBN 978-606-609-500-6

I. Mărculescu, Olga (trad.)

II. Horodincă, Georgeta (trad.)

III. Mavrodin, Irina (trad.)

821.133.1-31=135.1

821.133.1-32=135.1

STRĂINUL

Traducere de
GEORGETA HORODINĂ

PARTEA ÎNTÂI

I

Astăzi a murit mama. Sau poate ieri, nu știu. Am primit o telegramă de la azil: „Mama decedată. În mormântarea mâine. Sincere condoleanțe.“ Asta nu înseamnă nimic. Poate că a fost ieri.

Azilul de bătrâni e la Marengo, la optzeci de kilometri de Alger. Voi lua autobuzul la ora două și voi sosi în cursul după-amiezii. Astfel, voi putea sta de priveghi și mă voi întoarce mâine seară. I-am cerut patronului meu două zile de concediu și nu putea să mă refuze având o asemenea scuză. Dar nu părea încântat. I-am spus: „N-am nicio vină“. Nu mi-a răspuns. Atunci m-am gândit că n-ar fi trebuit să-i spun asta. În fond, n-aveam de ce să mă scuz. Mai degrabă el ar fi trebuit să-mi prezinte condoleanțe. Dar mi le va prezenta, fără îndoială, poimâine, când mă va vedea în doliu. Deocamdată e ca și cum mama n-ar fi murit. După înmormântare, dimpotrivă, va fi un lucru încheiat și totul va fi căpătat o înfățișare oficială.

Am luat autobuzul la ora două. Era foarte cald. Am mâncat la restaurant, la Céleste, ca de obicei. Toți erau foarte triști din cauza mea și Céleste mi-a spus: „Avem numai o mamă“. Când am plecat, m-au condus până la ușă. Eram cam zăpăcit pentru că a trebuit să urc până la Emmanuel să împrumut o cravată neagră și o panglică de pus la mânecă. Lui i-a murit un unchi, acum câteva luni.

Am fugit ca să nu pierd autobuzul. Fără îndoială graba, goana, toate acestea, la care s-au adăugat zdruncinăturile, mirosul de benzină, reverberația drumului și a cerului, m-au făcut să ațipesc. Am dormit aproape tot drumul. Și, când m-am trezit, eram înghesuit lângă un soldat care mi-a zâmbit și care m-a întrebat dacă vin de departe. Am spus „da“, ca să închei discuția.

Azilul e la doi kilometri de sat. Am făcut drumul pe jos. Am vrut s-o văd pe mama imediat, dar portarul mi-a spus că trebuie să mă duc la director. Cum era ocupat, am așteptat puțin. Portarul a vorbit tot timpul cât am așteptat și, în sfârșit, am ajuns la director: m-a primit în biroul lui. E un bătrânel firav, decorat cu Legiunea de Onoare. S-a uitat la mine cu ochii lui de un albastru-deschis. Apoi mi-a strâns mâna pe care a ținut-o atât de mult în mâna lui, încât nu prea știam cum să mi-o retrag. A consultat un dosar și mi-a spus: „Doamna Meursault a intrat aici acum trei ani. Dumneata erai singurul ei sprijin.“ Am crezut că-mi reproșează ceva și am început să-i explic. Dar el m-a întrerupt: „N-ai de ce să te justifici, dragul meu. Am citit dosarul mamei dumitale. Nu aveai cu ce s-o întreții. Ea avea nevoie de o îngrijitoare. Salariile voastre sunt mici. Și, la urma urmelor, era mai fericită aici.“ Am spus: „Da, domnule director“. El a adăugat: „Știi, avea prieteni, oameni de vârsta ei. Putea să le împărtășească preocupări care sunt din alte vremuri. Ești tânăr și ei i-ar fi fost urât cu dumneata.“

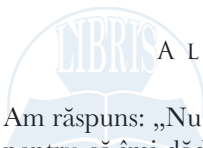
Așa era. Când era acasă, mama își petrecea vremea urmărindu-mă în tăcere cu privirea. În primele zile când a venit la azil, plângea des. Dar asta din pricina obișnuinței. După câteva luni, ar fi plâns dacă ai fi luat-o de la azil. Tot din pricina obișnuinței. Puțin și din această cauză, în ultimul an aproape că nu m-am mai dus să o văd. Dar și fiindcă asta îmi lua toată duminica – fără să mai

pun la socoteală efortul de a merge până la autobuz, de a lua bilet și de a face două ceasuri pe drum. Directorul mi-a vorbit mult. Dar eu aproape că nu-l ascultam. Apoi mi-a spus: „Presupun că vrei s-o vezi pe mama dumitale“. M-am ridicat fără să spun nimic și el a luat-o înainte spre ușă. Pe scară mi-a explicat: „Am transportat-o la mica noastră morgă. Ca să nu-i tulburăm pe ceilalți. Ori de câte ori un pensionar de-al nostru moare, ceilalți sunt nervoși timp de două, trei zile. Și asta îngreunează serviciul“. Am trecut printr-o curte în care sporovăiau în grupuri o mulțime de bătrâni. Când treceam noi, tăceau. Iar în spatele nostru discuțiile începeau din nou. Ai fi zis o pălăvrăgeală indistinctă, de papagali. La intrarea unei clădiri micuțe, directorul s-a despărțit de mine: „Te las, domnule Meursault. Stau la dispoziția dumitale, în biroul meu. În principiu, înmormântarea este fixată pentru ora zece dimineața. Ne-am gândit că astfel o vei putea priveghea pe dispărută. Numai un cuvânt: mama dumitale și-a exprimat, pare-se, deseori față de tovarășii ei dorința de a i se face înmormântare religioasă. M-am îngrijit de cele necesare. Dar voiam să te pun la curent.“ I-am mulțumit. Cât trăise, măicuța, fără să fie necredincioasă, nu se gândise niciodată la religie.

Am intrat. Era o sală foarte luminoasă, văruită, cu plafon de sticlă. Drept mobile, scaune și capre în formă de X. Pe două dintre ele era așezat, în mijlocul sălii, un sicriu alb cu capacul pus. Se vedeau numai șuruburile încă nestrânse, sclipind pe scândurile vopsite cu coajă de nucă. Lângă sicriu stătea o infirmieră arabă în halat alb, legată la cap cu o basma colorată.

În clipa aceea, portarul a apărut în spatele meu. Alergase pesemne. S-a cam bâlbâit: „Am acoperit-o, dar trebuie să deșurubez capacul ca s-o puteți vedea“. Se apropia de sicriu când l-am oprit. Mi-a spus: „Nu vreți?“

Am răspuns: „Nu!“ El s-a oprit și eu mă simțeam prost pentru că îmi dădeam seama că n-ar fi trebuit să spun asta. După un timp, s-a uitat la mine și m-a întrebat: „De ce?“, dar fără reproș, ca și cum ar fi vrut numai să știe pricina. Am spus: „Nu știu“. Atunci, mușcându-și mustața albă, a declarat fără să mă privească: „Înțeleg“. Avea ochi frumoși, de un albastru-deschis, și o față cam roșie. Mi-a dat un scaun și s-a așezat și el ceva mai îndărăt. Femeia care stătea de veghe s-a ridicat în picioare și s-a îndreptat spre ieșire. Atunci portarul mi-a spus: „Are un șancru“. Cum nu înțelegeam, m-am uitat la infirmieră și am văzut că avea sub ochi o legătură care-i înconjura capul. În dreptul nasului, legătura era plată. Nu se vedea decât albeața bandajului pe obrazul ei.

După ce a ieșit, portarul a spus: „O să vă las singur“. Nu știu ce gest am făcut eu, dar el a rămas în picioare, înapoia mea. Această prezență în spatele meu mă stîngherea. Camera era scaldată într-o frumoasă lumină de asfințit. Și simțeam că mi se face somn. I-am spus portarului, fără să mă întorc spre el: „De mult ești aici?“ A răspuns imediat: „Cinci ani“ – ca și cum s-ar fi așteptat dintotdeauna la întrebarea mea.

Pe urmă a pălăvrăgit mult. Ar fi fost foarte mirat dacă i s-ar fi spus că va sfârși ca portar la azilul din Marengo. Avea șaiszeci și patru de ani și era parizian. În clipa aceea l-am întrerupt: „A, nu ești de-aici?“ Apoi mi-am amintit că, înainte de a mă duce la director, îmi vorbise de mama. Îmi spusese că trebuie să o înmormântăm foarte repede, deoarece la șes e cald, mai ales în această regiune. Atunci îmi spusese că trăise la Paris și că îi venea greu să-l uite. La Paris, se stă cu mortul trei, patru zile uneori. Aici nu ai timp, nici n-ai apucat să te obișnuiești bine cu gândul că a murit, că și trebuie să alergi după dric. Nevastă-sa îi spusese atunci: „Taci din gură, astea nu sunt lucruri pe care

să le spui domnului“. Bătrânul roșie și-și ceruse scuze. Intervenisem spunând: „Ba nu. Ba nu“. Mi se părea adevărat și interesant ceea ce spunea el.

În mica sală mortuară, mi-a povestit că intrase la azil din sărăcie. Cum se simțea în putere, s-a oferit să facă această slujbă de portar. I-am atras atenția că în definitiv era și el un pensionar. Mi-a spus că nu. Mă izbise mai dinainte felul lui de a spune: „ei“, „ceilalți“ și mai rar „bătrânii“, vorbind despre pensionari, dintre care unii nu erau mai în vârstă decât el. Dar, firește, nu era același lucru. El era portar și, într-o oarecare măsură, avea drepturi asupra lor.

Infirmiera a intrat în acel moment. Se lăsase dintr-odată seara. Întunericul se întinsese brusc deasupra geamlâcului. Portarul a învârtit comutatorul și eu am fost orbit de strălucirea neașteptată a luminii. El m-a poftit să merg în sala de mese la cină. Dar nu-mi era foame. Mi-a propus atunci să-mi aducă o ceașcă de cafea cu lapte. Cum mie îmi place foarte mult cafeaua cu lapte, am acceptat și el s-a întors puțin după aceea cu o tavă. Am băut. Am simțit atunci nevoia să fumez. Dar am ezitat pentru că nu știam dacă pot s-o fac de față cu mama. M-am gândit, n-avea nicio importanță. I-am oferit portarului o țigară și am fumat amândoi.

La un moment dat, el mi-a spus: „Știi, prietenii doamnei, mama dumneavoastră, vor veni s-o vegheze și ei. Așa e obiceiul. Trebuie să mă duc s-aduc scaune și cafea neagră.“ L-am întrebat dacă puteam să sting una din lămpi. Strălucirea luminii pe pereții albi mă obosea. El mi-a spus că nu e posibil. Așa era instalația făcută: ori toate, ori niciuna. N-am mai luat seama la el. A ieșit, s-a întors, a așezat scaunele. Pe unul din ele a îngrămădit niște cești în jurul unui ibric. Apoi s-a așezat în fața mea, dincolo de mășuță. Infirmiera ședea și ea în fundul sălii, cu spatele.

Nu vedeam ce face. Dar, după mișcarea brațelor, puteam să cred că tricotează. Era o vreme călduță, cafeaua mă încălzise și prin ușa deschisă pătrundea o mireasmă de noapte și de flori. Cred că am ațipit puțin.

Un foșnet m-a trezit. Fiindcă închiseseam ochii, albeața camerei mi s-a părut și mai orbitoare. În fața mea nu se vedea nicio umbră, și fiecare obiect, fiecare unghi, toate curbele se desenau cu o puritate de care te dureau ochii. Atunci au intrat în cameră prietenii mamei. Erau în total vreo zece și se strecurau tăcuți prin această lumină orbitoare. S-au așezat fără ca vreun scaun să scârțâie. Îi vedeam așa cum nu văzusem niciodată pe nimeni și niciun amănunt de pe fețele lor sau de pe veșmintele lor nu-mi scăpa. Totuși, nu-i auzeam și-mi venea greu să cred în realitatea lor. Aproape toate femeile purtau șorț și cordonul cu care-și încingeau talia le scotea și mai bine în relief pântecul bombat. Până atunci nu băgasem niciodată de seamă ce pântecoase pot fi femeile bătrâne. Bărbații erau aproape toți foarte slabi și purtau bastoane. Mă mira că nu vedeam pe obrazul lor ochii, ci numai o luminiță lipsită de strălucire în mijlocul unui cuib de riduri. Când s-au așezat, cei mai mulți dintre ei m-au privit și au dat din cap stingheriți; buzele lor fiind în întregime devorate de gura fără dinți, n-am putut să-mi dau seama dacă mă salutau sau dacă era vorba de un tic. Cred mai degrabă că mă salutau. În acel moment, am observat că erau cu toții așezați în fața mea, clătinând din cap, în jurul portarului. Am avut o clipă impresia ridicolă că veniseră să mă judece.

Puțin după aceea, una dintre femei a început să plângă. Ședea în rândul al doilea, îndărătul uncea dintre tovarășele ei, și n-o vedeam prea bine. Plângea cu sughițuri mici, la intervale regulate; mi se părea că n-are să se mai oprească niciodată. Ceilalți parcă n-o auzeau. Se

pleoștiseră, posomorâți și tăcuți. Se uitau la coșciug sau la bastonul lor sau la orice altceva, dar nu se uitau decât la acel lucru. Femeia plângea mereu. Eram foarte mirat pentru că nu o cunoșteam. Aș fi vrut să n-o mai aud. Totuși, nu îndrăzneam să-i spun să tacă. Portarul s-a aplecat spre ea, i-a vorbit, dar ea a scuturat capul, a îndrugat ceva și a continuat să plângă cu aceeași ritmicitate. Portarul a venit atunci spre mine. S-a așezat alături. După un răstimp destul de lung, m-a informat, fără să mă privească: „Era foarte bună prietenă cu doamna, mama dumneavoastră. Zice că era singura ei prietenă aici și că acum nu mai are pe nimeni“.

Am stat așa vreme îndelungată. Suspinele și gemetele femeii se auzeau mai rar. Smiorcăia mult. A încetat în cele din urmă. Nu-mi mai era somn, dar eram obosit și mă dureau șalele. Acum, tăcerea tuturor acestor oameni îmi făcea rău. Auzeam numai din când în când un zgomot ciudat și nu puteam înțelege ce anume este. Cu timpul, am reușit să pricep că dintre bătrâni câțiva își sugeau interiorul obrăjilor, făcând astfel să se audă aceste plescăituri bizare. Ei nici nu-și dădeau seama, atât erau de cufundați în gândurile lor. Aveam chiar impresia că această moartă, întinsă în mijlocul lor, nu însemna nimic pentru ei. Acum însă cred că era o impresie falsă.

Am băut cu toții cafea, serviți de portar. Pe urmă, nu mai știu. Noaptea a trecut. Îmi aduc aminte că, la un moment dat, am deschis ochii și am văzut că bătrânii dormeau ghemuiți, afară de unul singur care, cu bărbia sprijinită de mâinile încleștate pe baston, mă privea ținută, ca și cum n-ar fi așteptat decât să mă trezesc. Apoi am adormit iarăși. M-am trezit pentru că mă dureau din ce în ce mai tare șalele. Lumina zilei se strecura prin plafonul de sticlă. Puțin după aceea, un bătrân s-a trezit și a tușit îndelung. Scupa într-o batistă mare cu pătrățele și de fiecare

dată aveai impresia că se rupe ceva din el. I-a trezit pe ceilalți și portarul le-a spus că trebuie să plece. S-au ridicat în picioare. Acest priveghi incomod le făcuse chipurile pământii. La ieșire, spre marea mea mirare, mi-au strâns cu toții mâna, ca și cum această noapte în care nu schimbaseram niciun cuvânt sporise intimitatea dintre noi.

Eram obosit. Portarul m-a dus la el și am putut să mă spăl și să mă dichisesc puțin. Am băut iar o cafea cu lapte, care era foarte bună. Când am ieșit, se făcuse ziuă de-a binelea. Deasupra dealurilor care despart satul Marengo de mare, cerul se înroșise foarte tare. Iar vântul care trecea pe deasupra colinelor aducea aici un miros de sare. Începea o zi frumoasă. Trecuse vreme îndelungată de când nu mai fusesem la țară și simțeam ce mult mi-ar fi plăcut să mă plimb dacă n-ar fi fost mama.

Dar am așteptat în curte, sub un platan. Respiram mirosul pământului umed și nu-mi mai era somn. M-am gândit la colegii mei de birou. La această oră se sculau ca să meargă la lucru: pentru mine, ăsta era întotdeauna momentul cel mai greu. M-am mai gândit puțin la aceste lucruri, dar atenția mi-a fost atrasă de un clopot care răsună în interiorul clădirilor. S-a iscat o forfotă îndărătul ferestrelor, apoi totul s-a liniștit. Soarele se înălțase ceva mai sus pe cer: începea să-mi încălzească picioarele. Portarul a traversat curtea și mi-a spus că mă cheamă directorul. M-am dus în biroul lui. M-a pus să semnez o serie de hârtii. Am văzut că purta haină neagră cu pantaloni în dungi. A pus mâna pe telefon și mi-a spus: „Au sosit cioclii adineaori. Am să le spun să închidă coșciugul. Înainte de asta, vrei s-o vezi pentru ultima oară pe mama dumitale?” Am răspuns că nu. El a poruncit în telefon, coborând vocea: „Figeac, spune oamenilor tăi că pot să-i dea drumul”.

Pe urmă mi-a spus că va asista la înmormântare și eu i-am mulțumit. S-a așezat în spatele biroului, și-a încrucișat

picioarele scurte. M-a prevenit că nu vom fi decât noi doi, împreună cu înfirmiera de serviciu. În principiu, pensionarii nu trebuia să asiste la înmormântări. El le dădea voie să stea de priveghi numai: „E o chestiune de omenie“, a spus. Dar în cazul de față a permis unui vechi prieten al mamei să urmeze convoiul: „Thomas Pérez“. Aici directorul a zâmbit. Mi-a spus: „Înțelegi, e un sentiment cam pueril. Dar el și cu mama dumitale erau tot timpul împreună. La azil, lumea îi tachina, i se spunea lui Pérez: «E logodnica dumitale!» El râdea. Le făcea plăcere. Și adevărul e că moartea doamnei Meursault l-a îndurerat foarte mult. Dar, după sfatul medicului curant, i-am interzis priveghiul de ieri“.

Am rămas tăcuți destul de multă vreme. Directorul s-a ridicat și s-a uitat pe fereastra biroului. La un moment dat a spus: „Uite, a sosit și preotul din Marengo. A venit mai devreme“. M-a prevenit că ne vor trebui cel puțin trei sferturi de ceas ca să ajungem la biserică ce se găsea chiar în sat. Am coborât. În fața clădirii se afla preotul cu doi copii care-l ajutau de obicei în timpul slujbei. Unul dintre aceștia ținea o cădelniță și preotul se apleca spre el să potrivească lungimea lanțului de argint. Când am sosit noi, preotul s-a ridicat. Mi-a zis „fiule“ și mi-a adresat câteva cuvinte. A intrat înăuntru, eu l-am urmat.

Am observat imediat că șuruburile coșciugului erau strânse și că în încăperea se aflau patru oameni negri. L-am auzit în același timp pe director spunându-le că dricul așteaptă în drum și pe preot începând rugăciunile. Din acest moment, totul a mers foarte repede. Oamenii s-au apropiat de sicriu cu un prapur. Preotul, ajutoarele lui, directorul și cu mine am ieșit cu toții afară. În fața ușii am găsit o doamnă pe care nu o cunoșteam: „Domnul Meursault“, a spus directorul. N-am auzit numele acelei

doamne, am înțeles numai că era infirmiera de serviciu. A dat din cap fără un zâmbet pe fața ei osoasă și prelungă. Apoi ne-am retras cu toții într-o parte ca să facem loc să treacă mortul. Am luat-o în urma celor ce purtau sicriul și am ieșit din azil. În fața porții aștepta dricul. Lăcuit, lungiț și lucitor, te făcea să te gândești la un penar. Alături stătea maestrul de ceremonie, un omuleț îmbrăcat ridicol și un bătrân care-și luase un aer de circumstanță. Am înțeles că era domnul Pérez. Purta o pălărie de fetru moale, cu calota rotundă și boruri largi (a scos-o când sicriul a ieșit pe poartă), un costum ai cărui pantaloni îi cădeau armonică peste pantofi și o cravată de stofă neagră, prea mică pentru cămașa cu guler mare, alb. Buzele îi tremurau dedesubtul unui nas împănăt cu puncte negre. Prin părul alb destul de moale ieșeau la iveală niște urechi ciudate, blegi și cu marginile crestate, a căror culoare de un roșu aprins, contrastând cu obrazul palid, mă izbi. Maestrul de ceremonie ne indică locurile. Preotul mergea înainte, apoi dricul. Împrejurul dricului, cei patru oameni. În urmă, directorul, eu și, încheind convoiul, infirmiera de serviciu și domnul Pérez.

Soarele se urcase sus pe cer. Începea să apese deasupra pământului și dogoarea lui creștea cu repeziciune. Nu știu de ce am așteptat destul de mult înainte de a porni. Îmi era cald în hainele mele de culoare închisă. Bătrânelul, care-și pusese pălăria, a scos-o din nou. Mă întorsesem către el și-l priveam când directorul mi-a vorbit despre el. Mi-a spus că adesea mama mea și domnul Pérez mergeau să se plimbe seara prin sat, întovărășiți de o infirmieră. Eu priveam câmpia din jurul meu. Văzând șirurile de chiparoși care urcau pe dealuri până aproape de cer, pământul acela roșu și verde, casele rare și bine conturate, o înțelegeam pe mama. În acest ținut seara trebuia

să semene cu un răgaz melancolic. Astăzi însă, soarele copleşitor, care făcea să tresară peisajul, îi dădea un aspect inuman și deprimant.

Am pornit. În acel moment am băgat de seamă că Pérez șchiopăta puțin. Dricul își sporea încet-încet viteza și bătrânul rămânea în urmă. Unul dintre oamenii care înconjurau dricul rămăsese și el în urmă și mergea acum în rând cu mine. Eram surprins de repeziciunea cu care soarele se înălța pe cer. Am observat că de mult timp câmpia zumzăia de cântecul insectelor și de trosnetul ierburilor. Sudoarea îmi curgea pe obraji. Cum n-aveam pălărie, îmi făceam vânt cu batista. Ciocul mi-a spus atunci ceva ce n-am auzit. În același timp, își ștergea și el craniul cu o batistă pe care o ținea în mâna stângă, cu dreapta ridicând puțin marginea șepcii. I-am spus: „Poftim?“ El a repetat, arătându-mi cerul: „Frige“. I-am spus iar: „Da“. „Era bătrână?“ Am răspuns: „Așa și așa“, pentru că nu știam cifra exactă. Pe urmă a tăcut. Am întors capul și l-am văzut pe bătrânul Pérez la vreo cincizeci de metri în urma noastră. Se grăbea legănându-și pălăria în mâna care atârna fără vlagă. M-am uitat și la director. Mergea plin de demnitate, fără un gest de prisos. Câteva picături de sudoare îi îmbroboneau fruntea, dar nu le ștergea.

Mi se părea că acum convoiul merge ceva mai repede. Împrejurul meu se întindea mereu aceeași câmpie luminoasă, suprasaturată de soare. Strălucirea cerului era de nesuportat. La un moment dat, am trecut peste o porțiune a drumului care fusese recent refăcută. Soarele to-pise smoala. Picioarele se afundau în ea și lăseau deschisă pulpa ei lucioasă. Deasupra dricului, pălăria vizitiului, de piele fiartă, părea plămădită din acest noroi negru. Mă simțeam oarecum pierdut între cerul albastru și alb și monotonia acestor culori, negrul cleios al smoalei desfundate,

negrul posomorât al hainelor, negrul lăcuit al dricului. Toate acestea, soarele, mirosul de piele și de balegă al dricului, acela de lac și de tămâie, oboseala unei nopți de nesomn îmi tulburau privirea și ideile. Am mai întors o dată capul: Pérez mi s-a părut foarte departe, pierdut într-un val de căldură, apoi nu l-am mai zărit. L-am căutat cu privirea și am văzut că lăsase drumul și o luase peste câmp. Am mai constatat că în fața mea drumul făcea o cotitură. Am înțeles că Pérez, care cunoștea locurile, tăia în linie dreaptă, ca să ne ajungă din urmă. La cotitură ne ajunsese. Apoi l-am pierdut. A luat-o iar peste câmp și asta de câteva ori la rând. Cât despre mine, eu simțeam cum îmi zvâcnesc tâmplele.

Totul s-a petrecut pe urmă cu atâta grabă, siguranță și firesc, încât nu-mi amintesc nimic. Un lucru numai: în capul satului, infirmiera de serviciu mi-a vorbit. Avea o voce ciudată, care nu se potrivea cu fața ei, o voce melodiosă și tremurătoare. Mi-a spus: „Dacă mergem încet riscăm să facem insolație. Dacă mergem prea repede, transpirăm și în biserică răcim.“ Avea dreptate. Nu era nicio ieșire. Am mai păstrat câteva amintiri din această zi: de exemplu, figura lui Pérez când, pentru ultima oară, ne-a ajuns din urmă aproape de sat. Lacrimi grele de enervare și durere îi curgeau pe obraji. Dar din pricina ridurilor nu se scurgeau. Se răspândeau, se întâlneau și stârneau un luciul apos pe această față descompusă. Au mai fost biserica și țărani pe marginea drumului, mușcatele roșii pe mormintele din cimitir, leșinul lui Pérez (ai fi zis, o paiiață dezmembrată), pământul de culoarea sângelui care se așezase pe sicriul mamei, pulpa albă a rădăcinilor care se prinseseră de el, din nou lume, glasuri, satul, așteptarea în fața unei cafenele, neîntreruptul zumzet al motorului și bucuria mea când autobuzul a pătruns în cuibul

de lumini al Algerului și când m-am gândit că aveam să mă culc și să dorm douăsprezece ore în șir.

II

Trezindu-mă, am înțeles de ce patronul meu n-a fost încântat când i-am cerut cele două zile libere: astăzi e sâmbătă. Ca să zic așa, uitasem, dar, trezindu-mă, mi-a venit această idee. Patronul meu, firește, s-a gândit că eu voi avea astfel cu duminica patru zile de vacanță și asta nu putea să-i facă plăcere. Dar, pe de o parte, nu e vina mea dacă mama a fost înmormântată ieri în loc de azi și, pe de altă parte, oricum aș fi avut sâmbăta și duminica libere. Bineînțeles, asta nu mă împiedica totuși să-l înțeleg pe patronul meu.

Mi-a venit greu să mă scol, pentru că eram obosit după ziua de ieri. În timp ce mă bărbieream, m-am întrebat ce aveam să fac și m-am hotărât să mă duc să mă scald. Am luat tramvaiul ca să merg la stabilimentul de băi din port. Acolo m-am aruncat în apa golfulețului. Era o mulțime de tineret. M-am întâlnit în apă cu Maria Cardona, o fostă dactilografă de la mine de la birou, care îmi plăcuse cândva. Și eu ei, cred. Dar ea a plecat îndată după aceea și n-am avut timp destul. Am ajutat-o să se urce pe o baliză și, în această mișcare, i-am atins sânii. Eu mai eram în apă când ea se și instalase cu burta pe baliză. A întors capul spre mine. Părul îi căzuse în ochi și râdea. M-am cățarat lângă ea pe baliză. Era plăcut și, ca în glumă, mi-am lăsat capul pe spate și l-am sprijinit de pânțele ei. Ea n-a protestat și eu am rămas așa. Aveam în ochi tot cerul și era albastru și auriu. Sub ceafă simțeam pânțele Mariei respirând ușurel. Am stat mult pe

baliză, aproape adormiți. Când soarele a devenit prea tare, ea s-a aruncat în apă, iar eu după ea. Am prins-o, i-am încolăcit mijlocul cu brațul și am înotat împreună. Râdea tot timpul. Pe mal, în timp ce ne uscam, mi-a spus: „Sunt mai bronzată decât dumneata“. Am întrebat-o dacă voia să vină în seara aceea la cinematograful Fernandel. Când ne-am îmbrăcat a fost foarte mirată văzându-mă cu cravată neagră și m-a întrebat dacă sunt în doliu. I-am spus că murise mama. Cum ea voia să știe când, i-am răspuns: „Ieri“. A tresărit, dar n-a zis nimic. Mi-a venit să-i spun că nu e vina mea, dar m-am oprit pentru că m-am gândit că la fel îi spusese și patronului meu. Asta nu însemna nimic. Oricum, întotdeauna ești puțin vinovat.

Seara, Maria uitase totul. Filmul avea haz pe alocuri, dar, în rest, era cu adevărat stupid. Ea își lipise piciorul de al meu. Îi mângâiam sânii. Spre sfârșitul spectacolului am sărutat-o, dar incomod. După cinematograful, a venit la mine. Când m-am trezit, Maria plecase. Îmi explicase că trebuie să se ducă la mătușa ei. M-am gândit că e duminică și asta m-a plictisit: nu-mi place duminica. Atunci m-am întors pe partea cealaltă în pat, am căutat în pernă mirosul sărat pe care părul Mariei îl lăsase și am dormit până la zece. Am fumat apoi, stând tot culcat, până la prânz. Nu voiam să mănânc la Céleste, ca de obicei, deoarece, cu siguranță, mi s-ar fi pus tot felul de întrebări și nu pot suferi așa ceva. Mi-am pregătit niște ouă și le-am mâncat direct din tigaie, fără pâine, pentru că nu aveam și pentru că nu voiam să cobor ca să-mi cumpăr.

După-masă, m-am cam plictisit și m-am învățat de colo până colo prin casă. Era comodă locuința când era aici mama. Acum e prea mare pentru mine și a trebuit să aduc masa din sufragerie în camera mea. Nu mai stau

decât în această cameră, între scaunele de pai puțin cam desfundate, dulapul a cărui oglindă s-a îngălbenit, măsuța de toaletă și patul de alamă. Restul e în părăsire. Puțin mai târziu, ca să fac ceva, am luat un ziar vechi și l-am citit. Am tăiat din el o reclamă a sărurilor Kruschen pe care am lipit-o într-un vechi caiet în care strâng ceea ce mă amuză de prin ziare. M-am spălat pe mâini și, drept încheiere, am ieșit pe balcon.

Camera mea dă pe strada principală a cartierului. După-amiaza era frumoasă. Totuși, pavajul era slinos, trecătorii rari și încă grăbiți. Erau în primul rând familii care mergeau la plimbare, doi băiețași în costume de marinari, cu pantaloni scurți, cam stingheriți în hainele lor țepene, și o fetiță cu o fundă mare, roz și pantofi negri de lac. În urma lor, o mamă enormă, în rochie de mătase cafenie, și tatăl, un omuleț destul de plăpând, pe care-l cunoșteam din vedere. Purta pălărie de pai, papion și baston în mână. Văzându-l cu nevastă-sa, am înțeles de ce se spunea în cartier că e distins. Ceva mai târziu au trecut tinerii din mahala – păr pomădat și cravată roșie, haină foarte ajustată cu batistă brodată și pantofi cu boturi pătrate. M-am gândit că se duceau la cinematografele din centru. De aceea plecau atât de devreme și se grăbeau spre tramvai, râzând zgomotos.

În urma lor, strada a devenit treptat pustie. Spectacolele începuseră peste tot, cred. Nu mai erau pe stradă decât negustorii și pisicile. Cerul era senin, dar fără strălucire, deasupra șirurilor de ficuși plantați de-a lungul străzii. Pe trotuarul din față, tutungiul a scos un scaun, l-a instalat în fața ușii și s-a așezat călare pe el, sprijinindu-și brațele pe spătar. Tramvaiele, puțin mai înainte înțesate, erau acum aproape goale. În cafeneaua „La Pierrot“, alături de tutungiu, chelnerul mătura rumegușul din sala pustie. Era într-adevăr duminică.